



Wieści z lasu



Gostynia *gostynska.pl*

DODATEK SPECJALNY NADLEŚNICTWA PIASKI

NR 39 (553) 25 WRZEŚNIA 2018 R.

NADLEŚNICTWO PIASKI - ul. Drzewcowska 1 63-820 Piaski, tel. 65 573 90 80

www.piaski.poznan.lasy.gov.pl piaski@poznan.lasy.gov.pl

AKTUALNOŚCI

W lipcu, na terenie leśnictwa Kawcze, odbyło się uroczyste poświęcenie figury św. Huberta.

Powstanie tabliczki to jeden z etapów działań zmierzających do ochrony rosnącego tam wiekowego dębu „Wiktor”

15. sierpnia 2018r. na placu przy Bazylice na Świętej Górze odbyły się Dożynki Powiatowe. Wszystkim, którzy odwiedzili nasze stoisko, by zaczerpnąć leśnej wiedzy, serdecznie dziękujemy.

11. sierpnia minął rok od huraganu, największej tragedii w historii Lasów Państwowych. W związku z tym, na terenie Nadleśnictwa Czerniejewo, odbyła się konferencja prasowa podsumowująca rok zmagania ze skutkami katastrofy.

1. września w lesie przy siedzibie nadleśnictwa, odbyła się rodzinna gra terenowa „Baśniowy las”, zorganizowana przez Stowarzyszenie Baza. Uczestnicy szukali ukrytych w lesie zagadek, korzystając z tradycyjnej mapy.

W związku z obchodzoną w tym roku 100-tą rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości, Nadleśnictwo Piaski zorganizowało akcję sadzenia pamiętkowych dębów niepodległościowych. Już niebawem pamiętkowe sadzonki trafią do gmin i sołectw znajdujących się w zasięgu terytorialnym naszego nadleśnictwa.

Rusza nowy sezon programu „Las bliżej Nas”. Zapraszamy do oglądania programu w każdą niedzielę o godzinie 8:35 na antenie TVP1.

Jesienny zbiór żołądździ

We wrześniu tego roku, pracownicy Nadleśnictwa Piaski rozpoczną przygotowania do zbioru nasion dębu szypułkowego, czyli żołądździ. Tylko zebrane nasiona najlepszej jakości, gwarantują wyhodowanie drzewostanów dębowych, charakteryzujących się możliwie największą odpornością na niekorzystne warunki środowiska.

Aby osiągnąć ten cel, leśnicy wykorzystują nasiona zebrane z tzw. „rodzimych populacji”, czyli takie, które od wieków dostosowywały się do lokalnych warunków klimatyczno-glebowych. Sproszczenie nasion obcych populacji drzew, wyhodowanych w innych warunkach przyrodniczych, niesie za sobą ryzyko niedostosowania się przyszłych drzewostanów do lokalnych warunków. Może to objawiać się zmniejszoną odpornością drzew na niekorzystne warunki środowiska, obniżoną zdrowotnością oraz gorszą jakością techniczną drewna.

W trosce o dobro lasów, leśnicy opracowali i wdrożyli „Program zachowania leśnych zasobów genowych i hodowli selekcyjnej drzew leśnych na lata 1991 - 2035”. Program ten, precyzuje zasady zbioru nasion i hodowli drzew, dostosowując je do zmieniających się lokalnych warunków przyrodniczych.

W Nadleśnictwie Piaski do zbioru żołądździ wytypowano najlepsze drzewostany dębowe pod względem zdrowotnym i technicznym. Są to, tzw. „wyselekcjonowane drzewostany nasienne” - najlepsze oraz „gospodarcze drzewostany nasienne” - bardzo dobre. Żołądździ zbiera się wyłącznie w tych drzewostanach.

Aktualnie w Nadleśnictwie Piaski istnieje łącznie 35,29 ha wyselekcjonowanych drzewostanów nasiennych dębu szypułkowego oraz 99,4 ha gospodarczych drzewostanów nasiennych, które znajdują się na żyznych glebach Płyty Krotoszyńskiej w Leśnictwach: Dobrapomoc, Siedlec i Międzybórze.

Dęby rosnące w zwartym drzewostanie zaczynają obradzać żołądździ w wieku około 60 lat. Natomiast, drzewa rosnące na skraju drzewostanu, owocują po raz pierwszy niekiedy jeszcze przed osiągnięciem 40 lat. Obfity urodzaj występuje rzadko i nieregularnie, w zależności od panujących warunków klimatycznych, z reguły co 3-8 lat. Mrozy lub przymrozki wiosenne oraz silne opady mogą uszkodzić rozwijające się kwiaty. Z kolei susza letnia i jesienna może przyczynić się do przedwczesnego opadania uformowanych już żołądździ.

Na kondycję zdrowotną powyższych drzewostanów, a także na częstotliwość obradzenia nasion, ogromny wpływ mają występujące w ostatnich latach



anomalie pogodowe, objawiające się okresami suszy, zwłaszcza w okresach wiosennych i letnich. Powodują one znaczne wahania poziomu wód gruntowych. W konsekwencji, płaskie systemy korzeniowe drzew wytworzone na nieprzepuszczalnych glebach opadowo - glejowych, w okresach suszy nie są w stanie pobrać z gleby wody z substancjami odżywczymi.

Efektom powyższych anomalii na „Płyce Krotoszyńskiej” jest masowe zamieranie dębów. Proces ten trwa nieprzerwanie od ponad 30 lat,

a osłabione lite dąbrowy dodatkowo atakowane są przez liczne szkodniki, między innymi przez: zwłójkę zielonoczkę, brudnicę nieparkę, opiółka dwupłatkowego, kuprówkę rudnicę, a także szkodniki techniczne drewna (ścigi) i grzyby z rodzaju *scleroderis*. Szkodniki te zwalczane są z wykorzystaniem biologicznych środków.

Żołądździ dębu szypułkowego dojrzejewają we wrześniu, a opadają w październiku. Nasiona spadające najwcześniej, zazwyczaj są puste lub robaczywe.

W Nadleśnictwie Piaski, zbiór żołądździ dębu szypułkowego w wyselekcjonowanych drzewostanach nasiennych w latach 1975 - 2017 przedstawia tabela nr 1.

Jak widać z danych, lata urodzaju występują bardzo nieregularnie, zatem ilość zebranych żołądździ jest bardzo zróżnicowana.

Równocześnie, zbierano żołądździ w gospodarczych drzewostanach nasiennych. W latach 1995 - 2017, łącznie zebrano 49 563 kg nasion dębu szypułkowego, co w latach urodzaju, obrazuje tabela nr 2

Z zebranych nasion, wyhodowano na szkółce leśnej w Miranowie oraz w szkółce kontenerowej w Nadleśnictwie Jarocin sadzonki, które następnie wysadzono na powierzchniach pozrębowych. Nadleśnictwo Piaski przeciętnie rocznie odnawia około 150 ha lasu, gdzie na około 30% - 60% powierzchni wprowadza się dąb. Pozostałą powierzchnię odnawia się głównie sosną, olchą, brzozą oraz gatunkami biocenotycznymi, takimi jak: lipa, grab, buk, jawor, klon, świerk, modrzew. Średnioroczne zapotrzebowanie na sadzonki do odnowień w nadleśnictwie wynosi około 1,2 mln sadzonek.

Z aktualnych obserwacji drzewostanów dębowych można wnioskować, że w bieżącym roku zapowiada się średni urodzaj żołądździ. Leśnicy w Nadleśnictwie Piaski przygotowują się do zbioru, gdyż aktualny zapas sadzonek dębu szypułkowego zostanie wykorzystany do odnowień wiosną 2019r.

Miejmy nadzieję, że pogoda dopisze, a dęby obrodzą dojrzałymi, dorodnymi żołądździami. Leśnicy dołożą wszelkich starań, aby wykorzystać cały zapas nasion na hodowlę zdrowych i okazałych dębów, ku pożytkowi przyszłym pokoleniom.

Cecylia Stachowiak

Tabela nr 1

Dąb szypułkowy z wyselekcjonowanych drzewostanów nasiennych	Rok													Razem
	1975	1986	1988	1994	1997	2001	2006	2007	2009	2012	2013	2014	2016	(kg)
	1250	601	250	3 500	2 936	3 150	3 730	2193	250	313	276	60	820	19 329

Tabela nr 2

Dąb szyp. z gospodarczych drzewostanów nasiennych	Rok														Razem (kg)
	1997	1998	2000	2001	2003	2005	2006	2007	2009	2011	2012	2013	2014	2016	
	3835	560	3330	9500	960	200	5317	3601	250	3460	8804	2559	500	6687	49 563



Zdjęcia: I. Skorzybył

▶ TATRZAŃSKI PARK NARODOWY

Polski Yellowstone



Tatry to jedyny w Polsce obszar o charakterze wysokogórskim. Zawsze był trudniej dostępny, a surowe warunki życia powodowały, że przez wiele wieków teren ten nie był zagospodarowany przez człowieka. Dawało to możliwość swobodnego działania sił przyrody i uchroniło Tatry przed większymi przekształceniami. Aktualnie to nadal wyzwanie dla wspinaczy, narciarzy, turystów. Wysokość blisko pięćdziesięciu tatrzańskich szczytów przekracza 2000 m n.p.m.

Poszukiwacze skarbów

W zasadzie bez wpływu na stan przyrody pozostała działalność człowieka w średniowieczu. Wędrownie pasterstwo wołoskie (od XIII wieku), czy też ekspedycje poszukiwaczy skarbów nie odcisnęły na przyrodzie Tatr trwałego piętna. Dopiero działalność przemysłowa (górnictwo i hutnictwo) dokonała istotnych zmian w przyrodzie i to zwłaszcza w XVIII i XIX wieku. Wybitnie nie tylko w skali kraju i ciągle jeszcze dobrze zachowane walory przyrodnicze Tatr zostały „odkryte” na przełomie wieków XVIII i XIX przez uczonych, którzy dotarli w Tatry. Ich prace wydobły na światło dzienne bogactwo przyrody i jej specyficzny, niepowtarzalny charakter. Bardzo szybko też okazało się, że walory te są coraz bardziej zagrożone i że istnieje potrzeba ich ochrony. Stąd w latach 80. XIX wieku pojawiły się pierwsze koncepcje objęcia Tatr ochroną w formie parku narodowego na wzór pierwszego w świecie amerykańskiego parku narodowego w Yellowstone. Z różnych jednak powodów (własnościowych, finansowych) idea parku narodowego nie mogła być przez dziesięciolecie zrealizowana. Ostatecznie Tatrzański Park Narodowy został utworzony na mocy rozporządzenia Rady Mi-

nistrów z dnia 30 października 1954 roku i rozpoczął działalność 1 stycznia 1955 roku.

Ścisła ochrona

Powierzchnia parku wynosi 21197 ha i pod tym względem zaliczany jest do jednych z większych parków narodowych w Polsce. Około 70 proc. jego powierzchni zajmują lasy i zarośla kosodrzewiny, a pozostałe 30 proc. to mury wysokościowe, skały i wody. Ochroną ścisłą objęte jest prawie 11,5 tys. ha powierzchni, w tym całe piętro hal i turni, piętro kosodrzewiny oraz częściowo również lasy regla górnego i dolnego. Ochrona ścisła polega na ochronie procesów zachodzących w środowisku naturalnym.

Przyroda

Tatry są miejscem, gdzie na niewielkiej powierzchni można zaobserwować różne piętra roślinne. Strefowy układ roślinności wynika ze zmieniających się warunków siedliskowych (głównie klimatycznych) wraz ze wzrostem wysokości nad poziom morza. Od podnóża Tatr do wysokości około 1250 m n.p.m. wykształciły się lasy i bory mieszane regla dolnego (obecnie znacznie przeobrażone wskutek kilkukrotnej działalności człowieka). Ponad nimi, do około 1550 m n.p.m. rozciąga się królestwo świerka, który tworzy tam niemal jednogatunkowe drzewostany. Powyżej górnej granicy lasu rozpościerają się zarośla kosodrzewiny (od 1550 do 1800 m n.p.m.). Jednym z piękniejszych przejawów tatrzańskiej przyrody nieożywionej są płynące dolinami strumienie, potoki i wytryskujące spod skał źródła. Zwykle, podczas wędrowki turystycznymi szlakami nie zwracamy na nie uwagi, dopiero, gdy pragnienie zaczyna dawać znać o sobie zaczynamy rozglądać się w poszuki-

waniu źródła wody. Chyba najatrakcyjniejszymi z punktu widzenia turystycznego, najbardziej widowiskowymi, są duże, bardzo wydajne źródła krasowe - wywierzyska. Pojawiają się w miejscach, gdzie krążąca w szczelinach i pustkach krasowych woda trafia na skały nieprzepuszczalne i zazwyczaj płynąc pod ciśnieniem wydostaje się na powierzchnię terenu. Nazwa „wywierzysko” używana w Polsce, wywodzi się od góralskiego określenia wody „wywierającej” spod ziemi.

Niedźwiedź to nie miś

Niedźwiedź jest największym drapieżnikiem lądowym, a maksymalny ciężar karpaccich osobników przekracza 350 kg. W Tatrach pokonuje trasy dostępne tylko dla taterników. Jego siła jest przysłowiowa. Węch informuje niedźwiedzia o zakopanych w lawinie kozicach, ale także o papierkach po cukierkach pozostawionych kilka godzin wcześniej na szlaku. W polskiej części Karpat wydzielono pięć ostoi niedźwiedzia: Beskid Żywiecki, Tatry, Beskid Sądecki z Górcami, Beskid Niski i Bieszczady. Pięćdziesiąt lat temu w polskiej części Karpat żyło kilkanaście niedźwiedzi, dzisiaj ich liczebność przekracza 100 osobników. W Tatrach żyje obecnie ok. 50-60 niedźwiedzi, z czego po polskiej stronie stale przebywa kilkanaście sztuk. W przypadku spotkania z niedźwiedziem nie należy ulegać panice. Jeżeli to możliwe należy spokojnie się oddalić, a już w żadnym wypadku nie wolno zbliżać się do zwierzęcia. Nawet zaniepokojone zwierzę z reguły szybko się uspokaja, gdy człowiek zmanifestuje chęć odejścia. Niedźwiedź budzi powszechną sympatię, zdrobniała nazwa miś brzmi ciepło i przypomina pluszową zabawkę, ale zwierzę to może być niebezpieczne.

Opracowała Izabela Skorzybył (źródło: Tatrzański Park Narodowy)

Bądź bezpieczny. Zasady bezpieczeństwa w górach

- ▶ Wybierz trasę turystyczną odpowiednią do swoich możliwości i doświadczenia górskiego.
- ▶ Unikaj samotnych wypraw.
- ▶ Poinformuj zaufaną osobę o dniu i godzinie wyjścia, planowanej trasie, przewidywanym godzinie powrotu i ewentualnych zmianach trasy.
- ▶ Zapoznaj się z prognozą pogody, warunkami i utrudnieniami na szlakach turystycznych oraz sposobem ich oznakowania.
- ▶ Nie licz na niezawodność telefonu komórkowego - w górach nie zawsze jest zasięg.
- ▶ Nie wahaj się zawrócić w przypadku gorszego samopoczucia, zmiany pogody, nieprzewidywanego opóźnienia czy wątpliwości co do wybranej trasy.
- ▶ Wyjdź w góry właściwie wyposażony (odzież, obuwie, sprzęt, prowiant, naładowany telefon itd.) i odpowiednio wcześniej.
- ▶ Szczegółowe informacje o aktualnych warunkach w Tatrach, a także porady przydatne przed wyjściem w góry możesz uzyskać na stronie www.tpn.pl, telefonicznie w Informacji Turystycznej TPN 18 20 23 300 lub pod adresem e-mail: infotur@tpn.pl.

Ważne telefony i strony WWW

- ▶ Informacja Turystyczna TPN: (+48) 18 20 23 300
- ▶ Dyrekcja TPN: (+48) 18 20 23 200
- ▶ TOPR: (+48) 601 100 300, nr alarmowy 985, www.topr.pl
- ▶ Informacja dotycząca kolei linowej na Kasprowy Wierch i Gubałówkę: (+48) 22 44 46 666, www.pkl.pl

Przydatne aplikacje

- ▶ Twój Tatrzański PN - zawiera opisy, zdjęcia i mapy wszystkich szlaków na terenie TPN, a także informacje o ciekawych miejscach. Przed wyjściem w góry warto pobrać darmową mapę Tatr i Zakopanego, z której można korzystać bez dostępu do sieci komórkowej. Ponadto aplikacja pozwala na nagrywanie i zapisywanie wycieczek, wraz ze zdjęciami i notatkami, które po zalogowaniu do Trail.pl można oglądać i edytować w przeglądarce internetowej. Więcej informacji: www.tpn.pl/zwiedzaj/aplikacje-mobilne.
- ▶ Ratunek - umożliwiała wywołanie pomocy przez automatyczne połączenie telefoniczne ze służbami ratowniczymi (TOPR, GOPR) i równoczesne wysyłanie współrzędnych GPS. Więcej informacji: www.ratunek.eu.

W razie wypadku

- ▶ Zachowaj spokój i oceń sytuację.
- ▶ Wezwij pomoc.
- ▶ Telefon ratunkowy w górach: 601 100 300.
- ▶ Telefon alarmowy: 985 lub 112.
- ▶ Pobierz aplikację Ratunek (ratunek.eu).
- ▶ Nie ma zasięgu? Przekaż informację o wypadku przechodzącym turystom.
- ▶ Sprawdź, czy możesz pomóc, nie narażając siebie i innych.
- ▶ Jeżeli to możliwe, udziel pierwszej pomocy.
- ▶ Zabezpiecz ranego przed wychłodzeniem lub przegrzaniem. Zadbaj o komfort psychiczny poszkodowanej osoby.

Schroniska

Na terenie Parku działa osiem schronisk turystycznych, należących do Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (PTTK). Są też cztery punkty gastronomiczne.

Zasady zwiedzania Tatrzańskiego Parku Narodowego

- ▶ **Wędruj tylko po szlakach turystycznych.** Ich gęsta sieć pozwala zobaczyć niemal każdy zakątek Parku.
- ▶ W Tatrach znajdują się schroniska turystyczne, w których możesz odpocząć i spędzić noc. **Nie biwakuj - to zabronione.**
- ▶ Nie niszczy wyposażenia szlaków. Każdy zniszczony element infrastruktury turystycznej może doprowadzić do zagrożenia zdrowia bądź życia innego turysty.
- ▶ Kwiaty, owoce, fragmenty skał itp. są w Parku pod ochroną. **Nie zbieraj ich.**
- ▶ **Nie pal ognisk ani tytoniu, nie używaj otwartego ognia** z wyjątkiem wyznaczonych i oznakowanych miejsc.
- ▶ **Nie hałasuj.** W sąsiedztwie szlaków mieszkają zwierzęta - nie powinno się ich niepokoić.
- ▶ Spotkanie dzikiego zwierzęcia w Parku nie należy do rzadkości. Jeśli tak się zdarzy, w miarę możliwości spokojnie się oddal. **Nigdy nie podchodź do zwierzęcia**, np. aby zrobić mu zdjęcie. Pamiętaj, że dzikie zwierzęta bywają niebezpieczne dla człowieka.
- ▶ **Dokarmianie zwierząt nie poprawi ich losu.** Dzikie zwierzęta szybko przyzwyczajają się do łatwego zdobywania pokarmu, tracąc naturalny lęk przed ludźmi i samowystarczalność. Mogą stać się agresywne i domagać się pożywienia z rąk człowieka.
- ▶ W Parku nie znajdziesz koszy na śmieci. **Wszelkie odpady zabierz ze sobą** i wyrzuć w domu, hotelu czy pensjonacie. Pozostawione śmieci stanowią zagrożenie dla zwierząt, które - skuszone zapachem - czasami je zjadają. Może to doprowadzić do choroby, a nawet śmierci dzikiego zwierzęcia.
- ▶ **Nie zabieraj psa na szlak.** Dzikie zwierzęta doskonale go wyczuwają. Jest to szczególnie niebezpieczne w okresie ich narodzin i prowadzenia młodych przez matki. Turysta zabierający psa naraża na niebezpieczeństwo siebie i swojego pupila. Na czas wycieczki w góry lepiej go zostawić pod fachową opieką w hotelu dla psów. Z psem można wędrować jedynie Drogą pod Regłami i szlakiem biegnącym dnem Doliny Chochołowskiej (z Siwej Polany do schroniska na Polanie Chochołowskiej). Pies musi być prowadzony na smyczy.
- ▶ **W zbiornikach wodnych i górskich rzekach nie można pływać, myć się ani płukać brudnych naczyni.** To źródło wody pitnej dla schronisk i miejsce życia rzadkich gatunków zwierząt.
- ▶ Wszystkie organizowane wycieczki piesze, w których biorą udział uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, muszą znajdować się pod opieką przewodnika tatrzańskiego.

Szlaki turystyczne

Do dyspozycji odwiedzających TPN jest 275 km znakowanych szlaków turystycznych o różnych stopniach trudności: od bardzo łatwych po bardzo trudne i te wyposażone w sztuczne ułatwienia (łańcuchy, klamry, drabinki). Większość szlaków turystycznych jest dwukierunkowa. Obowiązuje na nich ruch prawostronny. Jednokierunkowe są tylko niektóre fragmenty - poprawia to komfort poruszania się i zwiększa bezpieczeństwo.

Szlaki jednokierunkowe:

- ▶ szlak Orla Perc na odcinku od przełęczy Zawrat do Koziego Wierchu - ruch odbywa się w kierunku wschodnim, czyli od Zawratu w stronę Koziego Wierchu
- ▶ szlak przez Jaskinię Smocza Jama na odcinku od drabinki w Wąwozie Kraków do Polany Pisaney - ruch odbywa się w kierunku od drabinki do polany
- ▶ szlak przez Jaskinię Mylną na odcinku od wejścia do jaskini do zejścia do Doliny Kościeliskiej - ruch odbywa się w kierunku od wejścia do jaskini do zejścia do doliny
- ▶ szlak przez Jaskinię Mroźną na odcinku od wejścia do jaskini do zejścia do Doliny Kościeliskiej - ruch odbywa się w kierunku od wejścia do jaskini do zejścia do doliny
- ▶ szlak przez kopułę szczytową Giewontu - ruch odbywa się w kierunku przeciwnym do ruchu wskazówek zegara.

Szlaki turystyczne są oznakowane pięcioma kolorami: czarnym, czerwonym, zielonym, niebieskim i żółtym. **Kolory nie wskazują trudności szlaku. Służą jedynie do identyfikacji danego szlaku w terenie.** Szlaki są oznakowane również za pomocą kierunkowskazów, które znajdują się zwykle na początku, na końcu, a także na skrzyżowaniach szlaków. Na kierunkowskazach widnieją: nazwa punktu docelowego i czas potrzebny na dotarcie w to miejsce. Symbol schroniska oznacza, że jest to punkt docelowy, a podane minuty i godziny dotyczą średniego czasu potrzebnego do dojścia do tego punktu. **Pamiętaj: w przypadku długich odpoczynków na trasie lub pogorszenia warunków pogodowych będziesz potrzebować więcej czasu, niż podano na kierunkowskazie.**

Ograniczenia ruchu turystycznego

Od 1 marca do 30 listopada wszystkie szlaki turystyczne, rowerowe i narciarskie są zamknięte od zmierzchu do świtu.

Opłaty za wstęp

W TPN od turystów pobierane są opłaty. Park przeznaczony jest na tworzenie i utrzymanie infrastruktury edukacyjnej i turystycznej - wynajem przenośnych toalet, sprzątanie i remonty szlaków, wymianę oznakowań - oraz na ochronę przyrody. 15 proc. wpływów z opłat za wstęp wspiera działalność ratowniczą Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego.

Ceny biletów wstępu:

- ▶ bilet normalny - 5 zł
- ▶ bilet ulgowy - 2,50 zł
- ▶ bilet 7-dniowy normalny - 25 zł, ulgowy - 12,50 zł
- ▶ bilet grupowy (10 osób) - normalny 45 zł, ulgowy 22,50 zł.

Bilety ulgowe przysługują:

uczniom i studentom, emerytom i rencistom, osobom niepełnosprawnym, żołnierzom służby czynnej.

Jaskinia Mroźna ma długość 571 metrów (z czego trasa zwiedzania wynosi ok. 480 m). Jaskinia jest czynna od 1 maja do 31 października w godzinach 9.00 - 17.00. Bilet wstępu do jaskini kosztuje 4 zł niezależnie od biletu wstępu do TPN (można go zakupić w kasie przy wejściu). Dzieci do lat sześciu - wstęp bezpłatny. Zwiedzanie jaskini trwa około 40 minut.

Rykowisko

- czas leśnego króla

Jesienny las kryje w sobie wiele tajemnic. Poza spadającą paletą barwnych liści i krzątającymi się zwierzętami, które gromadzą zimowe zapasy, gdzieś na śródleśnej polanie, odbywa się piękny przyrodniczy spektakl. Rykowisko, bo o nim mowa, to okres jelenich godów, który rozpoczyna się wraz z nadejściem jesieni.

Jeleń szlachetny jest jednym z największych ssaków z rodziny jeleniowatych, jakiego można spotkać w lasach naszego kraju. Na co dzień nie jest łatwo wypatrzyć go w lesie, ponieważ mimo swoich rozmiarów jest zwierzęciem bardzo płochliwym. Posiada dobry węch i słuch, przez co bardzo szybko potrafi zlokalizować zbliżające się zagrożenie.

Charakterystyczną cechą jelenia szlachetnego jest poroże. Występuje ono tylko u samców, zwanych bykami. Co roku, na przełomie lutego i marca, jest ono zrzucone. W jego miejsce, z początkiem wiosny zaczyna wyrastać nowe, większe. To właśnie ono czyni jelenia bardzo mistycznym zwierzęciem, które nie bez powodu nazywane jest leśnym królem.

Czas na rykowisko

Rykwisko, czyli okres godowy jelenia. Rozpoczyna się on w połowie września, chociaż niejednokrotnie odgłosy ryczących jeleni można usłyszeć już pod koniec sierpnia. Termin rozpoczęcia godów uzależniony jest zarówno od lokalnych populacji, jak i panujących warunków pogodowych.

Rykwisko to czas, w którym żyjące osobno lanie i byki spotykają się w jednym miejscu, aby odbyć gody i w efekcie dać życie kolejnemu pokoleniu jeleni.

Podczas rykowiska samce jeleni - byki - wydają głośne odgłosy, których celem jest zwabienie partnerek, od-



fot. Denis Grelczak

UWAGA!

Poroże i rogi to nie to samo! Rogi występują np. u żubra i są twardymi wytworami skóry właściwej. Są puste w środku. Co roku przrastają, ale nigdy samodziennie nie odpadają. Rogi posiadają zarówno samce, jak i samice. Poroże to twór kostny, wyrastający z kości czołowej. W znacznej większości poroże to domena samców. Jest w środku wypełnione i co roku zrzucone. W jego miejsce wyrasta nowe, bujniejsze. Dzięki temu, zarówno po wielkości poroża jak i ilości jego rozwidleń, można szacunkowo określić wiek byka.



fot. Denis Grelczak

straszenie konkurenta lub wezwanie do walki. Ryczenie jeleni można usłyszeć nawet z odległości kilku kilometrów.

Najbardziej ceniony w hierarchii rykowiska jest byk stadny, który z wielkim zaangażowaniem broni swoich łań. Donośnym głosem daje do zrozumienia konkurentom, że nie ma ochoty rezygnować ze swojej pozycji. Wśród pozostałych byków nie brakuje jednak śmiałości, którzy chcą zaważać o względy łań. Dlatego między samcami niejednokrotnie dochodzi do walki. Byki splatają się swoimi porożami i z ogromną siłą próbują wykręcić głowę rywala. Ten, który zwycięży przejmie gromadę łań, zaś przegrany musi pogodzić się z poniesioną porażką i oddalić się.

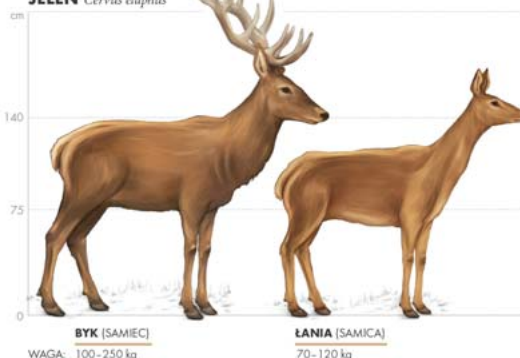
Okres godowy jeleni trwa ok. 4 tygodni, a jego intensywność uzależniona jest m.in. od panujących warunków pogodowych. Dla zwierząt jest to bardzo intensywny i wyczerpujący czas, podczas którego mogą stracić nawet do 30 % swojej masy.

Po zakończeniu rykowiska droga samic i samców ponownie się rozchodzi. Jelenie byki udają się do swoich ostoi, gdzie regenerują utracone siły, by później połączyć się w stada, nazywane chmarami. Z kolei zapłodnione lanie tworzą swoje grupy i oczekują na potomstwo, które przychodzi na świat po ok. 230 dniach ciąży.

Monika Prętkowska

SARNA NIE JEST „ŻONĄ” JELENIA

Sarna i jeleń to najbardziej znani przedstawiciele zwierzyny płowej w Polsce. Powszechnie zwierzęta te kojarzone są w parę. Tymczasem są to różne gatunki, podobnie jak lis i wilk.

JELEŃ *Cervus elaphus*

BYK [SAMIEC]

WAGA: 100-250 kg

LANIA [SAMICA]

70-120 kg

CHMARY

Jelenie są bardzo towarzyskie wobec siebie niż sarny. Tanie i młode osobniki łączą się w liczne stada rodzinne zwane chmarami. Mniejsze grupy tworzą młode samce. Okres godowy jeleni, czyli tzw. rykwisko, rozpoczyna się we wrześniu i trwa do połowy października.

Opracowanie: Polska Grupa Infografica

POROŻE

Zrzucone jest przez samce co roku, po czym odrasta ponownie.

WIENIEC
poroże byka (jelenia)
wys. 80-100 cm
zrzuca je wcześniej wiosnąPAROSTKI
poroże kozła (sarny)
wys. 25-30 cm
zrzuca je późną jesieniąSARNA *Capreolus capreolus*

KOZIOŁ [SAMIEC]

14-21 kg

KOZA [SAMICA]

12-16 kg

RUDLE

Sarny tworzą niewielkie stadka zwane rudlami. Na wiosnę kozy zajmują indywidualne ostoje, w których rodzą i wychowują młode. Kozły żyją samotnie. Okres godowy saren przypada na przełom lipca i sierpnia.



ŚMIECI W LESIE

Lasy państwowe są monitorowane.
Za pozostawianie śmieci w lesie grożą mandaty i sankcje.

Co ile się rozkłada



Sprzątanie lasu



Śmieci są śmiertelnym zagrożeniem dla zwierząt, mogą przyczynić się do powstania pożaru, powodują skażenie wód, w tym wody pitnej, powodują skażenie gleby, uwalniają do atmosfery trujące substancje, szpecą krajobraz i odstrasza turystów, sprzyjają rozwojowi bakterii i niebezpiecznych grzybów, wystawiają okolicznym mieszkańcom niechlubne świadectwo

NIE ŚMIEĆ W LESIE
#ToTakieProste
#BądźDobryDlaLasu

Nie wyrzucaj śmieci do lasu!

Ten kto szuka odrobiny spokoju i chce odpocząć od codziennych problemów, chwili wytchnienia może poszukać w lesie. Podczas spaceru leśnymi ścieżkami można nie tylko odpocząć, ale i podziwiać piękno otaczającej przyrody.

Już za chwilę drzewa przybiorą piękną szatę z jesiennych, kolorowych liści. W lesie można zaobserwować też poruszenie w świecie zwierząt, które zaczęły przygotowania do najtrudniejszego dla nich zimowego okresu.

Jesienny krajobraz byłby piękny, ale niestety, za sprawą człowieka, nie zawsze taki jest. Czy nie denerwują Cię wszechobecne śmieci?

Faktem jest, że produkujemy olbrzymie ilości odpadów. Ale czy jest jakieś usprawiedliwienie dla tych, którzy wyrzucają śmieci w lesie, przy ścieżkach, w gęstzynie drzew?

Śmieci były, są i zapewne będą dużym problemem w lesie. Jedyne co możemy zrobić, to dać przykład swoją postawą. Będąc w lesie zabierz ze sobą śmieci, które spotkasz po drodze.

Leśne spotkania z przyrodą. Zapraszamy na zajęcia edukacyjne

Rozpoczął się kolejny rok szkolny. Uczniowie wracają do szkół, a my zapraszamy na wyjątkowe lekcje przyrody w Izbie Leśnej znajdującej się przy siedzibie nadleśnictwa.

Zajęcia edukacyjne, które prowadzimy skierowane są głównie dla dzieci i młodzieży szkolnej, ale z przyjemnością ugościmy również grupy osób dorosłych.

Na zajęciach pokażemy Wam, jak wygląda nasza praca i przybliżymy otaczającą nas przyrodę.

Izba Leśna, stanowiąca główny obiekt edukacyjny Nadleśnictwa Pia-

ski, funkcjonuje od listopada 2005 roku. W sali edukacyjnej możecie poznać gatunki zwierząt występujące w naszych lasach. Znajdują się tutaj m.in. gabloty z owadami leśnymi, pędami drzew i krzewów, wyduszkami ptasich jaj, czy zielniki. Każdy może też spróbować swoich sił w rozpoznawaniu gatunków drzew, szyszek, czy pędów drzew.

Wyodrębnioną częścią Izby Leśnej jest sala multimedialna z drewnianymi ławkami i rzutnikiem. Dzięki temu możliwe jest prowadzenie zajęć, czy oglądanie filmów poruszających te-

matykę leśną.

W sąsiedztwie Izby Leśnej, na terenie przyległym do siedziby nadleśnictwa, znajduje się również mini arboretum nazwane imieniem lokalnego leśnika i powstańca styczniowego, Filipa Wawrzyńca Skoraczewskiego. Jest to miejsce, w którym można podziwiać około 150 gatunków drzew i krzewów, wśród których spotkać można egzotyczne, niespotykane w naszych lasach rośliny, takie jak metasekwoja chińska, czy surmia bigoniowa.

Więcej informacji na temat edu-



kacji leśnej prowadzonej przez Nadleśnictwo Piaski znajdziecie na naszej stronie internetowej [www.piaski@po-](http://www.piaski@po-znan.lasy.gov.pl)

znan.lasy.gov.pl, w zakładce EDUKACJA -> OFERTA EDUKACYJNA.

Monika Prętkowska



Czas na grzyby

Jesień to czas, który bez wątplenia kojarzy nam się z grzybobraniem. I chociaż grzyby możemy spotkać w lesie przez cały rok, to właśnie z końcem września pojawiają się najwięcej. To, czy grzybów w danym roku będzie dużo, zależy od panujących warunków pogodowych. Grzyby nie lubią suszy, a warunkiem koniecznym do powstania owocników jest duża wilgotność powietrza.

Czy znaleźliście już pierwsze grzyby w lesie? Pochwalcie się swoimi zbiorami. Pierwsze 5 osób, które wyśle nam (na adres e-mail: piaski@poznan.lasy.gov.pl) zdjęcie z grzybobrania dostanie od nas atlas grzybów, pomocny podczas jesiennych wędrowek po lesie.

GRZYBY

Należy zbierać wyłącznie grzyby, co do których mamy pewność, że są jadalne. Najlepiej swoje zbiory skontrolować dodatkowo z atlasem grzybów lub pokazać innemu doświadczonemu grzybobrowi. Grzyby należy wykrywać delikatnie, by nie uszkodzić grzybnia. Odcinanie trzonu zamiast wykrywania niszczy grzybnie i uniemożliwia właściwe rozpoznanie gatunku.

WAŻNE

- Zbieraj tylko zdrowe grzyby, które nie są nadgrzone, nie mają wad, nie są uszkodzone lub lubianki, nigdy do reklamówki.
- Zbieraj grzyby do wiklinowego koszyka lub lubianki, nigdy do reklamówki.
- Uważaj na grzybnie. Jeśli jej nie uszkodzisz, wyrósł na niej kolejny grzyb, dlatego nie rozgarnij ściółki.
- Na grzyby wybieraj się pieszo lub rowerem. Samochód pozostaw na najbliższym parkingu leśnym.
- Grzyby, których nie chcesz zbierać, pozostaw nienaruszone. Są one pożywką dla zwierząt.

MITY

Dzieci do 7 roku życia nie powinny jeść grzybów!

- To nieprawda, że wszystkie trujące grzyby są jadalne. Najbardziej trujące grzyby to muchomor zielonawy (sromolnikowy) ma łagodny smak.
- To nieprawda, że jeśli grzyb jest nadgrzony przez zwierzę, oznacza, że jest jadalny. Ślimaki z chęcią żerują na trujących muchomorach czerwonych.
- To nieprawda, że wszystkie jadalne grzyby pod kapeluszem mają rurki, a niejadalne błyszczą. Pieprznik jadalny (kurka) ma faldy, a niejadalny goryczak żółciowy rurki.
- To nieprawda, że grzyby trujące po kilkukrotnym obgotowaniu są bezpieczne do spożycia. Wielokrotne gotowanie nie pozabawi ich toksyn.

Ważne informacje

W Polsce grzybów wielkoowocnikowych jest ok. 3300 gatunków, w tym kilka śmiertelnie trujących ok. 200 gatunków, w tym kilka śmiertelnie jadalnych ok. 1300 gatunków, w tym dopuszczonych do użytku przez Rozporządzenie Ministra Zdrowia 44 gatunki.

117 gatunków grzybów wielkoowocnikowych w Polsce jest chronionych. 400 kg grzybów można znaleźć na 1 ha lasu (szasunki). 91% wszystkich gatunków grzybów występujących w Polsce to gatunki leśne. do 300 m może sięgać zasięg grzybnia w symbiozie z korzeniami drzew.

Czerwik polski jest grzybem jadalnym, ale spożycie alkoholu do 3 dob po jego zjedzeniu, wywołuje silne zatrucie.

To nieprawda, że najlepsze na zatrucie grzybami jest mleko. Tłuszcz z mleka ułatwia wchłanianie toksyn z grzybów. Przy zatruciu powinno się wywołać wymioty, zabezpieczyć wymiotowaną treść, by móc pokazać jej lekarzowi i jak najszybciej udać się do najbliższego szpitala.